

TÜRÜK

Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

2014 Yıl:2, Sayı:3

Sayfa:135-157

ISSN: 2147-8872

**BALKAN TÜRKLERİ EDEBİYATI VE HALK KÜLTÜRÜNÜN
TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNDE YER ALMASININ
GEREKLİLİĞİ ÜZERİNE BAZI TESPİTLER¹**

Ertuğrul Karakuş*

Rabia Uçkun**

ÖZET

Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'dan çekilmek zorunda kalmasının ardından, bu bölgede kurulan yeni devletler içerisinde ciddi sayıda bir Türk nüfusu da varlığını sürdürmeye çalışmıştır. Bu Türk nüfusu, Balkanlar'ın genelinde yüzyıllardır “çoğunlukta” ve “hâkim” konumda iken, yeni dönemde “azınlık” durumuna düşmüştür.

Gerek 19. yüzyılda başlayan ve çok sancılı bir şekilde süren göç sürecinde yaşanan acı olaylar, gerekse yeni kurulan yönetimlerin Türk nüfusa yönelik baskı ve yıldırma politikaları, Balkan Türklerinin zihin ve ruh dünyasında çeşitli sarsıntıların yaşanmasına neden olmuştur. Her şeye rağmen; Balkanlar'da yaşayan Türkler arasında, gerek Osmanlı Devleti döneminden gelen yüzyılların kültür birikimi, gerekse çağdaş bir edebiyat oluşturma ve sürdürme çabaları devam etmiştir. Balkanlar'da yaşayan Türklerin bu çabalarına karşılık, genel olarak Türkiye'ye, özel olarak da üniversitelere büyük bir görev düşmektedir. Bu bölgedeki Türk kültürü ve edebiyatının yaşatılmasına konferans, sempozyum, panel gibi organizasyonlarla katkı sağlamak bu görevin bir bölümüdür şüphesiz. Ancak, özellikle Türkiye üniversitelerinin başta Türk dili ve edebiyatı ve Türkçe öğretmenliği bölümleri olmak üzere sosyal alanlarında verilen eğitimlerde, bu konuda bir eksikliğin bulunduğu göze çarpmakta olup, Balkan Türklerinin korumaya çalıştıkları kültürün ve çağdaş edebiyat ürünlerinin yeterince tanıtılması ve öğretilmesinin gerekliliği hayati bir önem taşımaktadır düşüncesindeyiz.

¹ Bu makale; 24-26 Eylül 2012 tarihinde İstanbul-Süleyman Şah Üniversitesinde düzenlenen 1. Uluslararası Balkan Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuş ve kongre kitabında yer almıştır.

* Yrd. Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Öğretim Üyesi, ekarakus7984@hotmail.com

** Yrd. Doç. Dr. Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Folkloru Anabilim Dalı, Öğretim Üyesi, rabia.uckun@ege.edu.tr

Araştırmamızda; Balkan Türkleri edebiyatının belli başlı dönemleri, temsilcileri ve bunların başlıca eserleri ile Balkan Türkleri halk kültürünün, Türkiye'deki üniversite eğitiminde nasıl ve ne şekilde yer alıp almadığı konusu örneklerle incelenecektir.

Üniversiteden mezun olan öğretmen adaylarımızın, genç Türkologların Balkan Türkleri edebiyatı ve halk kültürü hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları gerçeğinden hareketle, Balkanlar'daki Türk varlığını ve bu coğrafyada hayat bulan edebi faaliyetleri yeni nesile tanıtmaya ve öğretmenin; Türklerin ortak dil, kültür ve tarih birliğini göstermesi, Balkanlar'ın bir Türk yurdu olduğunu ortaya koyması ve Balkan Türkleri ile Türkiye Türkleri arasındaki bağları güçlendirmesi bakımından önemli olduğu sonucuna varılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Balkan Türkleri, kültür, dil ve edebiyat

DETERMINATIONS ON THE NECESSITY OF THE BALKAN TURKS' LITERATURE AND CULTURE TO BE IN TURKISH UNIVERSITY EDUCATION

ABSTRACT

After Ottoman Empire had to retreat from the Balkans, a significant Turkish population remained in the states founded. Majority and dominant before, the Turkish population became minority then.

Not only the heart breaking incidents occurred during the immigration which started in the 19th century and proceeded tragically but also the pressure and intimidation policies of the newly founded governments caused various traumas in the Balkan Turks' mind and soul. Nevertheless, centennially cultural accumulation through the Ottoman times and efforts to form and preserve a contemporary literature continued among the Turkish people of the Balkans. It is an important duty to reciprocate the efforts of the Balkan Turks, in general for Turkey and specifically for the universities. Undoubtedly, contributing with organisations like conferences, symposiums and panels is a part of this duty to preserve the Turkish culture and literature in the region. However, it is believed that the culture and contemporary literature productions' introduction and education tried to be preserved by the Balkan Turks are crucial as an deficiency is noticed especially in the education that is taught prominently in Turkish literature and Turkish Language Teaching departments of the social domains of the Turkish universities.

In this study, fundamental periods, representatives and essential productions of the Balkan Turks literature along with how the Balkan

Turks' culture finds a place in Turkish university education will be examined with references.

Considering that the newly graduated teacher candidates and young Turkologists are not fully informed about the Balkan Turks literature and culture, introducing and teaching the Turkish presence in the Balkans and literary activities of the region is important as it shows the language, culture and history unity of the Turkish people, proves that the Balkans are Turkish land and connects the ties between Balkan Turks and Turks of Turkey.

Keywords: Balkans, Balkan Turks, culture, language and literature

Giriş

Balkanlar Türkiye için neden önemli, Balkan Türkleri edebiyatına üniversite eğitiminde yer vermek, Balkan Türklerinin yetiştirdiği edebi şahsiyetleri ve eserlerini tanıtmak, metinlerden örnek vermek neden gerekli, bunların yerine getirilmesi neticesinde kültür, dil, edebiyat, millî kültür ve millî kimlik açısından nasıl bir kazanımın elde edileceği, sorularına cevap aramanın ve öncelikle bu işaret edilen konuları tartışarak konuya başlamanın gerekli olduğu düşüncesindeyiz.

Balkanlar Türkiye için çok büyük bir öneme sahiptir. Bu önemi stratejik, coğrafi, tarihi, sosyo-kültürel, ekonomik, politik, demografik açıdan ayrıntılı olarak incelemek mümkündür. Balkanlar'ın Türkiye için önemi, hiç şüphesiz, beş yüz yıllık tarihi geçmiş ile sınırlı değildir. Türkiye'nin, sadece coğrafi bakımdan topraklarının bir kısmı Trakya'da bulunduğu için bir Balkan ülkesi olduğunu düşünmek, doğru değildir.

Balkanlar'daki Türk varlığının kökeni, çok eski dönemlere dayanmaktadır. Kimi araştırmacılar Batı'ya yönelen Hun akınlılarının başlangıcını 1. yüzyıla kadar götürürler. Daha sonraki dönemde 4. yüzyılda Avrupa Hun varlığı güçlenir. (Bozkurt, 2002: 273) Balkanlar olarak adlandırılan coğrafi bölge, Türk kültürünün damgasını vurduğu önemli bir bölgedir. Tarihin ilk devirlerinden itibaren kuzeyden ve güneyden gelen Türk toplulukları, Balkanlar'ın değişik bölgelerine yerleşmişlerdir. Adeta bir maden filizi gibi Hun, Bulgar, Uz, Peçenek, Kuman, Kıpçak, Selçuklu ve Osmanlı Türkleri Balkanlar'a yerleşmiş; Balkanlar'daki Türk nüfusu hızla artarak bölge bir Türk yurduna dönüşmüştür. "Balkan" kelimesi başta olmak üzere bu bölgedeki birçok yer adının da Türkçe olduğu bilinmektedir.² Yüzyıllar süren Türk hâkimiyetinde, Balkanlar'da mimari eserlerin inşası ve şehirlerin kurulup canlandırılması gibi pek çok faaliyet dikkati çeker. Günümüzde de, yıllarca yaşanan badirelere rağmen, bu maddi kültür ürünlerinden dikkat çekici bir bölümü varlığını devam ettirmektedir.³ Ancak asıl önemli olan, Balkanlar'da yüzyıllarca hayatini devam ettiren kültürel birikimdir. Osmanlı kültür coğrafyasında, edebiyat tarihine katkıda bulunan şairlerin büyük bir bölümünün Balkanlar'daki şehirlerde doğduğu bilinmektedir. Osmanlı döneminde en çok şair yetiştiren yöreler arasında Edirne (150 şair), Gelibolu (30 şair), Bosna (26 şair), Serez (21 şair), Vardar Yenicesi (20 şair), Üsküp (18 şair), Manastır (17 şair), Rumeli (17 şair), Filibe (16 şair), Selanik (16 şair), Sofya (16 şair), Belgrat (11 şair) başta gelmektedir. (İsen, 1997: 17) Türk Edebiyatında çok önemli bir yere sahip olan Yahya Kemal, Yaşar Nabi Nayır ve Necati Cumalı'nın da aralarında bulunduğu birçok şair-yazar-düşünür de Balkan

²Bu konuda geniş bilgi için bkz. HAMZAOĞLU, Y. (2010), Balkan Türklüğü I, II, III. Ciltler, Logos A Yay., Üsküp.

³Bu konuda geniş bilgi için bkz. SÜLEYMAN, H. (yty), Üsküp'te Osmanlı Mirası, Yeni Balkan Yay., Üsküp.

kökenlidir. Osmanlı hâkimiyeti döneminin büyük bir kısmının da Balkanlar'ın nadiren elde edebildiği "Osmanlı Barışı Dönemi" denen istikrar ve huzur ortamıyla geçtiği bilinmektedir. Osmanlı sonrasında da bu bölgede yaşayan Türkler, nüfusları azalsa da, kültürlerini korumuş ve buldukları her fırsatta edebi varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bugün de onlarca şair-yazar bu bölgede var olduklarını yazarak duyurmaktadırlar.⁴

Osmanlı Devleti'nin zayıflayarak Balkanlar'dan geri çekilmeye başlamasıyla, Balkanlar'dan Anadolu'ya tersine göç dalgası başlamıştır. Son göç dalgalarından birini ise, 1989 yılında Jivkov rejiminden kaçan üç yüz binden fazla Bulgaristan Türk'ünün Anadolu'ya zorunlu göçü oluşturmaktadır. Günümüzde Türkiye'de yaşayan Balkan kökenli nüfusun yaklaşık yedi milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Balkan ülkelerinde de yaklaşık bir buçuk milyon Türk ve Türklerin de dâhil olduğu yaklaşık dokuz buçuk milyon Müslüman nüfus yaşamaktadır.⁵

Balkan ülkelerinde yaşayan Türk ve Müslüman halklar, Osmanlı Devleti'nin yıkılmasından sonra da Anadolu ile bağlarını kesmemiş, sonraki dönemde maruz kaldıkları her türlü siyasi-politik, ekonomik, dini ve kültürel baskılara rağmen kendi kimliklerini korumayı başarmıştır. Balkanlar'dan Türkiye'ye göç edenler de yine aynı şekilde "suyun öte yanı" yani Balkanlar ile ilişkisini koparmamış, oradaki akrabaları ile ilişkileri günümüze kadar devam etmiştir. Balkan kökenli Türkler nereden geldiklerini asla unutmamış, kendilerini "muhacir", "Selanik göçmeni", Bulgaristan göçmeni", "Kosovalı", "mübadil" şeklinde tanımlamış günümüzde de böyle tanımlamaya devam etmektedir.

Görüldüğü gibi, Balkanlar ile aramızdaki tarihi bağlar, Balkanlar'daki Türk ve Müslüman toplulukların varlığı, Türkiye'deki azımsanamayacak sayıdaki Balkan kökenli nüfus, Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı olarak Balkanlar'ın jeopolitik ve stratejik konumu göz önüne alındığında; Türkiye için Balkanlar'ın ne kadar önemli olduğu açıkça görülmektedir.

Balkan Türkleri Edebiyatı'nın belli başlı dönemleri, temsilcileri ve bunların başlıca eserleri ile Balkan Türkleri halk kültürünün, Türkiye'deki üniversite eğitiminde (Türk dili, edebiyatı ve kültürü ağırlıklı bölümler) nasıl ve ne şekilde yer alıp almadığı konusunu ele aldığımız araştırmamızda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

ÜNİVERSİTE	BÖLÜM	DERS	İÇERİK
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı	Türk dünyası edebiyatının coğrafyası, tasnifi. Azeri, Türkmen, Kazak, Özbek vb. Türk boylarının yazılı edebiyatlarının teşekkülü, muhtevaları, dönemleri ve önemli şahsiyetleri. Sovyet dönemi Türk edebiyatı.
ABDULLAH GÜL ÜNİV.	-	-	-
ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİV.	-	-	-
ADIYAMAN ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-

⁴ Bu konuda geniş bilgi için bkz. SİPAHİ, R.E. (2011), İlhami Emin'in Anıları, Balkanlar ve Türkler, Mitos Yay., İstanbul. Ayrıca bkz. KAYA F: (yty), Gün Bugün, Yeni Balkan Yay., Üsküp. Ayrıca bkz. İSEN, M. (1997), Balkanlarda Osmanlı Dönemi Türk Edebiyatı, *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*, 7. Cilt, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1. Bas., Ankara.

⁵ Balkanlarda yapılan nüfus sayımlarının, genellikle siyasi nedenlerle, sağlıklı sonuçlara ulaşamadığı bilinmektedir. Bu nedenlerle yıllarca nüfus sayımlarının gerçekleştirilemediği ülkeler de mevcuttur. Bu konuda farklı bir veri için bkz. İSEN, M. (1997), Balkanlarda Osmanlı Dönemi Türk Edebiyatı, *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*, 7. Cilt, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1. Bas., Ankara.

	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
ADNAN MENDERES ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Çağdaş Türk Edebiyatları II(Seçmeli)	Türkiye dışında yaşayan Türklerin edebiyatlarının ana hatlarıyla, belli başlı edebi şahsiyetleriyle tanıtılması ve eserlerinden örnekler verilmesi. <i>Bu arada İran, Irak, Yugoslavya, Yunanistan ve Bulgaristan</i> 'daki Türklerin edebiyatları hakkında da bilgi verilmesi.
AFYON KOCATEPE ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	-	-
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
AHİ EVRAN ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı(Seçmeli)	Türk edebiyatı ile Türk dünyası edebiyatları arasındaki ortak kültürel kaynaklar. Çağdaş Azerbaycan, Kazak, Kırgız, Kırım-Tatar, Özbek, Irak Türkmen, Uygur, Çuvaş, Gagavuz, Kıbrıs, <i>Batı Trakya, Makedonya, Kosova, Bulgaristan Türk edebiyatları</i> ve örnekleri.
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
AKDENİZ ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
	Türkçe Öğretmenliği	-	-
AKSARAY ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
	Türkçe Öğretmenliği	-	-
AMASYA ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	Türk Dünyası Edebiyatları(Seçmeli)	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
ANADOLU ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Çağdaş Türk Edebiyatları	-
ANKARA ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Oğuz Lehçeleri Grameri	Bu derste modern Oğuz lehçelerinin (Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Türkmen Türkçesi ve Gagauz Türkçesi) ses, şekil ve söz varlığı bakımından karşılaştırmalı incelemesi yapılmaktadır.
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	Gagauz Türkleri ve Dilleri	Bu derste <i>Gagauzların</i> sosyo-kültürel durumları incelenmekte ve dilleri ses bilgisi, şekil bilgisi, söz dizimi ve söz varlığı bakımlarından ele alınmaktadır.

ARDAHAN ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları	Ağız, şive, lehçe kavramları, bu kavramlar içerisinde ağzın yeri, ağız araştırmalarının gerekliliği, ağızlar ve yazı dili münasebeti, Anadolu ağızlarının oluşumu, ağızların oluşumundaki unsurlar, etnik yapı ve etnik yapının oluşumla ilgisi, mecburi iskân, savaş, göçler, coğrafi konum, iklim, sosyal ve kültürel yapı ile ağızlar arasındaki ilişki ve ağızların oluşumuna katkıları, Kınık, Salur ve Avşar dil özellikleri ve ağızlardaki örnekleri, Anadolu ağızlarının sınıflandırılması, ağız araştırmaları ve derlemelerde takip edilecek metod. Çevriyazı işaretleri ve ağız metinlerinden örnek morfoloji ve fonetik uygulamaları
		Çağdaş Türk Edebiyatları I,II	Türkiye dışında gelişen Türk Edebiyatı temsilcileri ve eserlerinin incelenmesi
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	Güneybatı(Oğuz) Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	Güneybatı Türk lehçelerinin söz varlığı karşılaştırmalı olarak verilir. Oğuz grubu Türk lehçelerinin söz varlığı, temel söz varlığı, genel özellikleri, ortak ve farklı yönleri incelenir. Ayrıca çok anlamlılık, eş anlamlılık, zıt anlamlılık, alt anlamlılık, eş adlılık konularının söz varlığı ile olan ilgisi değerlendirilir. Sözlük bilimi açısından söz varlığı ele alınır.
		Türk Dünyası Coğrafyası(Seçmeli)	Türkistan kavramı, Rusya Federasyonu ve Kafkasya'da Türk topluluklarının yaşadıkları bölgelerin coğrafyası. Türkistan, Güney-Batı Asya, <i>Balkan yarımadası</i> ve diğer yerlerdeki Türk topluluklarının yaşadıkları bölgelerin coğrafyası. Demografik yapıları.
		Türk Dünyası Çocuk Edebiyatı(Seçmeli)	Çocuk edebiyatının önemi, özellikleri. Çocuk Edebiyatı'nın ortaya çıkışı. Çocuk edebiyatı ile ilgili kaynakların taranması, örneklerin pedagojik olarak incelenmesi .Türk dünyası edebiyatında yer alan çocuk edebiyatı ürünlerinin tür, şekil, muhteva, dil ve üslup yönünden incelenmesi. Pedagojik formasyonla desteklenen bu bilgilerin metinler üzerinde gösterilerek sunulması.

ARTVİN ÇORUH ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları	-
		Çağdaş Türk Edebiyatları	-
ATATÜRK ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	-	-
BALIKESİR ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları I,II	-
		Çağdaş Türk Edebiyatları I,II	-
	Türkçe Öğretmenliği	-	-
BARTIN ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
BATMAN ÜNİV.	-	-	-
BAYBURT ÜNİV.	-	-	-
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
BİNGÖL ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
BİTLİS EREN ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları I,II	Anadolu ve Rumeli ağızlarında kullanılacak olan standart transkripsiyon sistemi. Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması; bu konuda daha önce yapılmış çalışmalar; bu çalışmalarda kullanılmış olan yöntemler. Anadolu ağızlarının sınıflandırılmasında kullanılmış olan ölçütler; ağız gruplarını belirleyen fonetik ve morfolojik ölçütler. Doğu grubu ağızları; yazı diline göre fonetik ve morfolojik farkları; alt grupları. Kuzeydoğu grubu ağızlar; yazı diline göre fonetik ve morfolojik farkları; alt gruplar. Batı grubu ağızları; yazı diline göre fonetik ve morfolojik farkları; alt grupları. Anadolu ağızlarında görülen, yazı dili dışındaki ünlü fonemlerin değerlendirilmesi; bu fonemlerin Eski Türkçe fonemlerle karşılaştırılması. Anadolu ağızlarında görülen, yazı dili dışındaki morfolojik öğelerin değerlendirilmesi; bu morfolojik öğelerin Eski Türkçe ile karşılaştırılması. Anadolu ağızlarının söz

			dizimi açısından yazı dili ve Eski Türkçe ile karşılaştırılması. Anadolu ağzlarının söz varlığı açısından yazı dili ve Eski Türkçe ile karşılaştırılması. Anadolu ağzlarındaki ödünc kelimelerin fonetik özellikleri.
BOĞAZIÇI ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
BOZOK ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
BURSA TEKNİK ÜNİV.	-	-	-
BÜLENT ECEVİT ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları I,II	-
CELAL BAYAR ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağzları(Seçmeli)	-
CUMHURİYET ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatı	-	-
	Türk Halkbilimi	-	-
ÇANAKKALE ON SEKİZ MART ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
ÇUKUROVA ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
DİCLE ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağzları(Seçmeli)	Bu dersin Sonunda Öğrenci; - Anadolu ve Rumeli Ağzlarındaki sesbirimler ile alt sesbirimleri kavrayarak aralarındaki farkları gözlemleyebilir, - Anadolu ve Rumeli Ağzlarının tipik ses özelliklerini öğrenir, - Ses olaylarını betimleyebilir, -Parçalar üstü ses birimler ve işlevleri hakkında fikir sahibi olur.
	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	-	-
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	Gagauz Türkçesi I,II	Bu dersin sonunda öğrenci; Gagavuzca basit metinleri okuyup anlayabilir Gagavuzca basit cümleleri kurup yazabilir Günlük konularda basit konuşmaları anlayabilir ve yapabilir Kendini Gagavuzca tanıtabilir Gagavuzcanın temel

			dilbilgisine hâkim olur, aldığı bu temel sayesinde Gagavuzcasını kendi başına ilerletme imkânına sahip olur
		Yaşayan Türk Halkları	Bu dersin sonunda öğrenci; Dünya üzerinde ne kadar Türkün yaşadığını, bunların kültürlerini, yaşayış biçimlerini öğrenir. Türkiye dışında yaşayan Türk halkları hakkında bilgi sahibi olur. Türk dilinin konuşulduğu bölgeleri bilir. (Çeçen –İnguş Özerk Cumhuriyeti Gagavuz Özerk Cumhuriyeti Balkarlar, Karaçaylar, Karakalpaklar Karaimler, Nogaylar)
DOKUZ EYLÜL ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
DUMLUPINAR ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
DÜZCE ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları	-
		Türk Dünyası Edebiyatları	-
	Türkçe Öğretmenliği	-	-
EGE ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-

	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dünyası Edebiyatlarına giriş I, II	<ol style="list-style-type: none"> 1. Türk topluluklarının tarihi ve siyasi geçmişi (ana hatlarıyla), 2. Türk boylarını coğrafyası, günümüzdeki siyasi-kültürel durum 3. Bu toplulukların birbirleriyle kültürel ilişkileri (dil ve edebiyat ağırlıklı) 4. XVI. yy.dan itibaren Ruslarla ilişkiler (Rus istilası) 5. Türk dünyasında modernleşme hareketlerinin başlaması 6. Bu hareketin kaynakları: Osmanlı, Rus (Batı Avrupa) ve Buhara kaynaklı geleneksel bilim ve kültür hayatının etkisi 7. Modern basın ve edebiyat hayatının başlaması (gazete ve dergiler, İsmail Gaspiralı, “Ceditler”, ilk şair ve yazarlar) 8. Usul-i Cedid Hareketi (Eğitim problemi) 9. Türk şivelerinin tasnifi, yazı dili haline gelmesi 10. Kiril esaslı Türk alfabeleri ve metinleri üzerinde uygulamalar 11. Türk topluluklarının Türkiye ile ilişkileri
		Türk Dünyasında Dil ve Yazı Hareketleri I, II	<p>Dersin amacı, eski Sovyetler Birliği'nde Türk yazı dillerinin oluşturulma sürecinde yaşanan sosyolojik, siyasi ve dil bilimi olgularının değerlendirilmesidir. Bu bağlamda Türk şivelerinden (Tatar, Başkurt, Kumuk, Karaçay-Balkar vb.) yazı dili örnekleri Türk dili tarihi çerçevesinde incelenir. Bu yazı dillerinin kaydedildiği Kiril alfabelerinin birbirine uyan ve çelişen tarafları siyasi ve sosyal boyutta ele alınır.</p>

		Çağdaş Türk Edebiyatları I, II	Türk Dünyasında modern edebiyat Azeri, Tatar, Kazak, Özbek, Kırgız edebiyatları Bu metinlerin edebi analizi
ERCİYES ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	Türk Dünyası Dil ve Edebiyatı	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dünyası Dil ve Edebiyatı	Doğu Türkistan Türkleri, Uygur Türkleri, Salar ve Sarı Uygur Türkleri, Moğolistan Türkleri, Sibiry Türkleri, Yakut Türkleri, Altay, Hakas, Tuva Türkleri, Batı Sibiry Türkleri kısa tarihleri, sosyal yapıları, nüfusları, dil ve edebiyat zenginlikleri anlatılacaktır.
ERZİNCAN ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları	Transliterasyon kavramı ve yöntemleri. Deşifre yapma ve uygulama. Derleme kavramı, derlemede dikkat edilecek noktalar. Doğu Karadeniz'den Rize, Orta Karadeniz'den Ordu, Doğu Anadolu'dan Erzurum ve Kars, Güneydoğu Anadolu'dan Diyarbakır ve Şanlıurfa, İç Anadolu'dan Nevşehir, Batı Anadolu'dan Zonguldak, Bartın, Aydın, Denizli, Uşak ağızlarının özelliklerinin özet hâlinde verilmesi. Her birine ait yayımlanmış metinlerin ağız özellikleri bakımından incelenmesi. Rumeli ağızları çerçevesinde Edirne, Doğu Trakya, <i>Batı Rumeli ve Kuzeydoğu Bulgaristan Türk ağızları</i> özelliklerinin özet hâlinde verilmesi. Her birine ait yayımlanmış metinlerin ağız özellikleri bakımından incelenmesi. Anadolu ve Rumeli Ağızları ile ilgili literatür taramasının yapılması.
ERZURUM TEKNİK ÜNİV.	-	-	-
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dünyası Edebiyatı	-
FIRAT ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
GALATASARAY ÜNİV.	-	-	-

GAZİ ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	Türk Dünyası Edebiyatı	Yirminci yüzyılda Türkiye dışındaki Türklerin edebiyatlarının belli başlı özellikleri, sanatçıları ve eserleri
	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları	-
		Mukayeseli Türk Dünyası Edebiyatı I,II	-
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	-	-
	Türk Halk Bilimi	<i>Karşılaştırmalı Türk Halk Bilimi(Balkanlar)</i>	-
GAZİANTEP ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları	Dilin kollarından ağız hakkında bilgi, tanımı ve örnekleri. Anadolu ve Rumeli ağızlarının özelliklerini yansıtan derleme metinler üzerinde ses ve şekil incelemeleri
		Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatı	Günümüz Türk Cumhuriyetleri ve topluluklarının dil ve edebiyatları hakkında genel bilgiler. Çağdaş Türk lehçeleri olan Azeri, Özbek, Kırgız, Kazak Türkçelerinin fonetik ve morfolojik özellikleri, alfabe nüansları. Azeri ve Özbek lehçesinin dil özellikleri, Kiril alfabesi ile Azeri ve Özbek alfabelerinin nüansları. Metin incelenmesi
GAZİOSMANPAŞA ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	Türk Dünyası ve Edebiyatı(Seçmeli)	Çağdaş Türk dünyasını ve edebiyatını ana hatlarıyla tanımak
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ ÜNİV.	-	-	-
GİRESUN ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları I,II (Seçmeli)	Ağız araştırmaları konusunda temel bilgiler (ağız terimi, ağız bölgeleri, ağız malzemelerinin derlenmesi, incelenmesi; diğer ağızlar, şiveler ve lehçelerle mukayese), Anadolu ve Rumeli ağızları üzerinde yapılmış çalışmalar ve yayınların gözden geçirilmesi. Örnek bir ağız bölgesine ait metinler üzerinde inceleme çalışmaları.
Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatları I,II (Seçmeli)		*Türk Dünyası teriminin kavratılması, dünyadaki Türk topluluklarının buldukları	

			coğrafyaların ve özelliklerinin belirlenmesi, Türk toplulukları ve aydınların durumu, bu dersin içeriğini oluşturmaktadır. *Çağdaş Türk Dünyası edebiyatları, şiir roman ve hikâye örnekleri bu dersin içeriğini oluşturmaktadır.
GÜMÜŞHANE ÜNİV. HACETTEPE ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı Türk Dili ve Edebiyatı	- Anadolu ve Rumeli Ağızları I,II	- Anadolu ve Rumeli Ağızlarının ses, şekil, cümle bilgisinin incelenmesi, metinler üzerinde çalışmalar
		Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları I,II	Kıpçak ve Oğuz grubu Türk lehçelerinin özellikleri ve edebi metinlerin değerlendirmesi
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	-	-
HAKKARİ ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
HARRAN ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
HİTİT ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Mukayeseli Türk Dünyası Edebiyatı(Seçmeli)	*Mukayeseli edebiyatın tanımı, Türk dünyası edebiyatının coğrafyası, tasnifi, Azeri, Türkmen, Kazak, Özbek Türk boylarının yazılı edebiyatlarının teşekkülü, muhtevaları, dönemleri ve önemli şahsiyetleri. Sovyet Dönemi Türk edebiyatı. *Altay, Tuva, Hakas ve Yakut Türklerinden oluşan Sibiryadaki Türk edebiyatı, bu edebiyatların teşekkülü, gelişmesi önemli şahsiyetleri ve eserleri. Bu Türk boylarının halk edebiyatının modern edebiyata etkilerinin araştırılması.
İĞDIR ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları	-
İNÖNÜ ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Mukayeseli Türk Dünyası Halk Edebiyatı I,II(Seçmeli)	-
		Çağdaş Türk Edebiyatları I,II(Seçmeli)	-
İSTANBUL TEKNİK ÜNİV.	-	-	-
İSTANBUL ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	-	-
	Türkçe Öğretmenliği	-	-
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİV.	-	-	-

İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ÜNİV.	-	-	-
KAFKAS ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dünyası Edebiyatı	Türk dünyası edebiyatlarının tanınmış şair ve yazarları. Çağdaş Türk edebiyatlarındaki edebi türlerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Türk dünyası edebiyatının tarihi seyri ve edebi türlerdeki değişmeler.
		Anadolu ve Rumeli Ağızları	1.) Anadolu ve Rumeli'deki Türk ağızları hakkında bilgi vermek. 2.) Türkçe ağızlar hakkında bilgi vermek.
Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	-	-	
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları	Bu ders ağız çalışmalarıyla ilgilidir ve özellikle Anadolu ve Rumeli ağızlarının özellikleri üzerine yoğunlaşır. Bu ilişkileri incelerken ağız çalışmalarında önemli olan kavramlar üzerinde de durur.
KARABÜK ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
KARADENİZ TEKNİK ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Çağdaş Türk Edebiyatları	-
KARAMANOĞLU MEHMET BEY ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
KASTAMONU ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
KIRIKKALE ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
KIRKLARELİ ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dünyası Halk Edebiyatı(Seçmeli)	-
KİLİS 7 ARALIK ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
KOCAELİ ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
MARDİN ARTUKLU ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
MARMARA ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
MERSİN ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları I,II(Seçmeli)	Ağız araştırmaları konusunda temel bilgiler (ağız terimi, ağız bölgeleri, ağız malzemelerinin derlenmesi, incelenmesi; diğer ağızlar, şiveler ve lehçelerle

			mukayese), Anadolu ve Rumeli ağızları üzerinde yapılmış çalışmalar ve yayınların gözden geçirilmesi, ağız bölgelerine ait metinler üzerinde inceleme çalışmaları.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları I,II	Anadolu ve Rumeli ağızları tasnif denemeleri; Nevşehir, Bartın, Kumanova ve Doğu Rumeli ağızlarından örnekler ele alınmaktadır.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları	Ağız araştırmaları konusunda temel bilgiler: Ağız ve ağız bölgeleri kavramları; ağız malzemelerinin derlenmesi, incelenmesi yöntemleri. Anadolu ve Rumeli ağızları üzerinde yapılmış çalışmalar ve yayınların gözden geçirilmesi. Bölge ağızlarına ait metinler üzerinde dil incelemeleri.
MUSTAFA KEMAL ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
MUŞ ALPARSLAN ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
NAMIK KEMAL ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	-	-
NEVŞEHİR ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları I,II(Seçmeli)	Anadolu ve Rumeli ağızlarını inceleme metodlarını öğretmek. Bu ağız özellikleri ile yazılmış eserler üzerinde çalışmak.
		Türk Dünyası Edebiyatı I,II(Seçmeli)	Türk Dünyasında üretilen bilim ve sanat eserlerinin tanıtılması ve Türkiye ile Türk Dünyası arasında kültürel birlikteliğin sağlanmasına katkıda bulunmak.
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	-	-
NİĞDE ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dünyasında Halk Nazmı I,II(Seçmeli)	*Türk dünyası coğrafyasının sınırları ve tarihi, Türk dünyasının ortak kültür ve edebi değerleri, Türk dünyasından mani, türkü ve ağıt örneklerinin özellikleri ve incelenmesi *Türk dünyasında ninni ve örnekleri, Türk dünyasında düzgi ve örnekleri, Türk dünyasında bilmece ve örnekleri, Türk dünyasında tekerleme ve örnekleri, Türk dünyasından tespit edilen edebi ürünlerin kültür aktarımındaki işlevleri

		Türk Dünyasında Halk Nesri I,II(Seçmeli)	Türk dünyasının kültür ve edebi yapısı hakkında bilgi vermek, masal ve efsane türünün özelliklerini incelemek, örnek metinlerin incelenmesinden hareketle kültür birliğine katkıda bulunmak.
		Gagauz Türkçesi ve Edebiyatı I,II(Seçmeli)	Bu dersin amacı, <i>Gagauzların</i> sosyo-kültürel durumları incelemek ve dilleri ses bilgisi, şekil bilgisi, söz dizimi ve söz varlığı bakımlarından ele almaktır.
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	-	-
ON DOKUZ MAYIS ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dünyası Edebiyatı	-
ORDU ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	-	-
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİV.	-	-	-
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
PAMUKKALE ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dünyası Edebiyatları I,II(Seçmeli)	-
SAKARYA ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
SELÇUK ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dünyası Edebiyatları I,II(Seçmeli)	-
SIIRT ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
SİNOP ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	Çağdaş Türk Edebiyatları	-
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
ŞIRNAK ÜNİV.	-	-	-
TRAKYA ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-

	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dünyası I,II(Seçmeli)	Türk adının ortaya çıkışı ve anlamları, bugünkü Türk boy ve topluluklarının ana hatlarıyla coğrafi ve siyasi görüntüsü, tarihi ve kültürel bağlantıları, nüfusları üzerinde durulacak; Bulgar grubu Türk toplulukları ve kısa tarihi, Kıpçak grubu Türk toplulukları ve kısa tarihi, Oğuz grubu Türk toplulukları ve kısa tarihi anlatılacaktır. Bağımsız Devletler Topluluğu ve Türkler, Türkistan Türkleri, Kazak, Karakalpak, Kırgız, Türkmen, Özbek Türklerinin nüfusu, sosyal yapısı, dil ve edebiyat özellikleri hakkında bilgiler verilecektir. Bugünkü Türk topluluklarından Karluk grubu Türk boyları Uygur ve Özbekler ve kısa tarihi, Sibirya Grubu Türk boyları Tuva, Hakas, Altay, Yakutlar ve kısa tarihi, Kafkasyadaki Türk boyları Kumuk, Karaçay-Malkar ve Nogayların kısa tarihi, dağınık diğer Türk boyları Karay, Salar, Sarı Uygur ve Füyü Kırgızlarının kısa tarihi ve bunların nüfusu, sosyal yapısı, dil ve edebiyat özellikleri hakkında bilgiler verilecektir.
		Anadolu ve Rumeli Ağızları	Rumeli (Edirne) Ağızları, Kütahya Ağızları; Kars, Rize, Gaziantep, Çankırı, Erzurum, Nevşehir, Kastamonu Ağızları tanıtılacaktır.
		Güneybatı Türk Lehçeleri I,II(Seçmeli)	Güney Batı Türk lehçelerinden Türkmen, Azerbaycan, Gagavuz Türkçeleri ile yazı dili hâline gelememiş olan Horasan, Kerkük, Kaşkay ve Güney Azerbaycan Türkçeleri ele alınarak dil özellikleri tanıtılacaktır.
TUNCELİ ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
TÜRK-ALMAN ÜNİV.	-	-	-
ULUDAĞ ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
UŞAK ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	-	-
YALOVA ÜNİV.	-	-	-
YILDIRIM BEYAZIT ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
YILDIZ TEKNİK ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-

	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
ACIBADEM ÜNİV.	-	-	-
ALANYA ABDULLAH EMİN PAŞA ÜNİV.	-	-	-
ALTIN KOZA ÜNİV.	-	-	-
ANKARA BİLGE ÜNİV.	-	-	-
ATILIM ÜNİV.	-	-	-
AVRASYA ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
BAHÇEŞEHİR ÜNİV.	-	-	-
BAŞKENT ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	Türk Dünyası Dil ve Edebiyatı(Seçmeli)	Bu derste Türk Cumhuriyetlerinin, Türk topluluklarının dil ve edebiyatlarının genel özellikleri ile tarih içerisindeki gelişimi üzerinde durulur. Türk Cumhuriyetlerinin ve topluluklarının edebiyatlarındaki önemli şahsiyetler ve eserleri hakkında bilgi verilir ve Türkiye edebiyatı ile karşılaştırmalı çalışmalar yapılır.
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	Türk Dünyası Edebiyatları	Bu derste Türk Cumhuriyetlerinin ve topluluklarının edebiyatlarının dönüm noktaları, önemli şahsiyet ve eserleri Türkiye edebiyatı ile mukayeseli olarak verilir.
	Türk Dili ve Edebiyatı	<i>Balkanlar'da Türk Edebiyatı(Seçmeli)</i>	Bu derste <i>Makedonya, Kosova, Bulgaristan, Yunanistan, Romanya ve Moldavya</i> bölgeleri ve bu bölgelerdeki Türk varlığı ve onların eserleri hakkında örneklere dayalı bilgiler verilecektir. Ders yoğun olarak video eşliğinde sunulacaktır. Önce ilgili ülkenin konumu ve oradaki Türk varlığı görsel malzeme olarak sunulacak, daha sonra edebî etkinlikler anlatılacaktır.
BEYKENT ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dünyası Dili ve Edebiyatı I	Azerbaycan Türkçesi ve Edebiyatı, <i>Gagavuz Türkçesi ve Edebiyatı</i> , Türkmen Türkçesi ve Edebiyatı'ndan örnek metinler ve şahsiyetlerin tanıtılması.
BEZM-İ ALEM VAKIF ÜNİV.	-	-	-
BURSA ORHAN GAZİ ÜNİV.	-	-	-
CANİK BAŞARI ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
ÇAĞ ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dünyası Edebiyatı	Türk dünyası edebiyatından şiir, drama, öykü, roman, deneme ve eleştiri eserlerinden seçilmiş örneklerle; Türk yazarlarının kaleminden klasikleşen metinler karşılaştırılarak

			değerlendirilecektir.
ÇANKAYA ÜNİV.	-	-	-
DOĞUŞ ÜNİV.	-	-	-
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dilinin Çağdaş Coğrafyaları	Tarih boyunca Türkler kadar coğrafi bakımdan farklı iklimlerde yaşamış çok az millet vardır. Türkler çeşitli sebepler sonucu dünyanın farklı mekânlarına dağılmışlardır. Bu dağılmanın doğal bir sonucu olarak Türk Lehçeleri arasında gramatikal farklılıklar oluşmuştur. Bu derste Anadolu, Orta Asya, <i>Balkanlar</i> , Ortadoğu ve Kıbrıs, Avrupa ve diğer yerlerdeki Türk edebiyatı üzerinde durularak edebî eser merkezli coğrafi mekân ve dil ilişkisinin Türk ve dünya edebiyatı açısından oynadığı role değinilecektir.
	Türk Dili ve Edebiyatı	Türkiye Dışı Türk Edebiyatları	Öncelikle Orta Asya'da gelişen Türk edebiyatı üzerinde durulacak ve bu alanda eser vermiş önemli temsilciler eserleri ve hayatlarıyla incelenecektir. Daha sonra Orta Asya dışındaki coğrafyalarda gelişen Türk edebiyatları <i>özellikle Balkanlar</i> , Ortadoğu ve Kıbrıs'ta gelişen Türk edebiyatı üzerinde durularak, bu edebiyatlar, yazar ve eser ekseninde ele alınarak incelenecektir.
FATİH ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı(Seçmeli)	-
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı	-
GEDİK ÜNİV.	-	-	-
GEDİZ ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
HALIÇ ÜNİV.	-	-	-
HASAN KALYONCU ÜNİV.	-	-	-
IŞIK ÜNİV.	-	-	-
İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT ÜNİV.	-	-	-
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
İSTANBUL AREL ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	-
İSTANBUL AYDIN ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
İSTANBUL BİLGİ ÜNİV.	-	-	-
İSTANBUL BİLİM ÜNİV.	-	-	-
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİV.	-	-	-
İSTANBUL KEMERBURGAZ ÜNİV.	-	-	-
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Çağdaş Türk Dilleri ve Edebiyatları(Zorunlu)	-

		Çağdaş Türk Dili Coğrafyası(Seçmeli)	2. Hafta: Kuzey Kıbrıs, Bulgaristan, Yunanistan, Makedonya Türkleri ve Türkçe 3. Hafta: Romanya, Kosova, Bosna vb Türkleri ve Türkçe 10.Hafta: Gagauz ve Karay Türkleri
İSTANBUL MEDİPOL ÜNİV.	-	-	-
İSTANBUL SABAHATTİN ZAIM ÜNİV.	-	-	-
İSTANBUL ŞEHİR ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
İSTANBUL TİCARET ÜNİV.	-	-	-
İZMİR EKONOMİ ÜNİV.	-	-	-
İZMİR ÜNİV.	-	-	-
KADİR HAS ÜNİV.	-	-	-
KOÇ ÜNİV.	-	-	-
KTO KARATAY ÜNİV.	-	-	-
MALTEPE ÜNİV.	-	-	-
MEF ÜNİV.	-	-	-
MELİKŞAH ÜNİV.	-	-	-
MEVLANA ÜNİV.	Türkçe Öğretmenliği	-	-
MURAT HÜDAVENDİGAR ÜNİV.	-	-	-
NIŞANTAŞI ÜNİV.	-	-	-
NUH NACİ YAZGAN ÜNİV.	-	-	-
OKAN ÜNİV.	-	-	-
ÖZYEGİN ÜNİV.	-	-	-
PİRİ REİS ÜNİV.	-	-	-
SABANCI ÜNİV.	-	-	-
SÜLEYMAN ŞAH ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları (Seçmeli)	Bir dil bilgisi terimi olarak “Ağız”, ağız araştırmalarıyla ilgili temel bilgiler, Anadolu ve Rumeli ağızlarıyla ilgili yapılmış çalışmalar, Anadolu ve Rumeli ağızlarını sınıflandırma, Anadolu ve Rumeli ağızlarının ses ve şekil bilgisi açısından incelenmesi, Anadolu ve Rumeli ağızlarıyla ilgili metinlerin incelenmesi
ŞİFA ÜNİV.	-	-	-
TED ÜNİV.	-	-	-
TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu ve Rumeli Ağızları (Seçmeli)	Ağız araştırmaları hakkında temel bilgiler verilecek, Anadolu ve Rumeli ağızları hakkında yapılan bazı çalışmalar gözden geçirilecek , ağızlar diğer Türk lehçeleriyle art ve eş zamanlı olarak karşılaştırılacaktır.
TOROS ÜNİV.	-	-	-
TURGUT ÖZAL ÜNİV.	-	-	-
TÜRK HAVA KURUMU ÜNİV.	-	-	-
UFUK ÜNİV.	-	-	-
ULUSLARARASI ANTALYA ÜNİV.	-	-	-
ÜSKÜDAR ÜNİV.	-	-	-
YAŞAR ÜNİV.	-	-	-

YEDİTEPE ÜNİV.	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
YENİ YÜZYIL ÜNİV.	-	-	-
ZİRVE ÜNİV.	-	-	-

Sonuç

Balkan Türkleri Edebiyatı'nın belli başlı dönemleri, temsilcileri ve bunların başlıca eserleri ile Balkan Türkleri halk kültürünün, Türkiye'deki üniversite eğitiminde (Türk dili, edebiyatı ve kültürü ağırlıklı bölümler) nasıl ve ne şekilde yer alıp almadığı konusunu ele aldığımız araştırmamızda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırma kapsamında 103 devlet üniversitesi, 65 vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 168 üniversitenin resmî internet sitesinde tarama yapılmıştır. 102 Türk Dili ve Edebiyatı, 57 Türkçe Öğretmenliği, 15 Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, 12 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği, 1 Türk Halk Bilimi bölümü taranmış ve bu bölümlerin ders içeriklerine ulaşılmaya çalışılmıştır.⁶

Araştırmamızın asıl amacı üniversite (lisans) eğitiminde durum tespiti olduğu için lisansüstü programlara yönelik taramamızın çerçevesini sadece fikir edinebilmemize yetecek düzeyde tuttuk. Bu kapsamda; Ege Üniv. Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsünde Türk Dünyası Edebiyatları Anabilim Dalı Doktora programında okutulan “*Balkan Türkleri Edebiyatında Tür ve Şekiller I, II*” (Seçmeli) dersi, aynı Enstitünün Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans programında okutulan “*Balkan Türkleri Folkloru I, II*” (Seçmeli) dersleri karşımıza çıkmaktadır. Bu dersler seçmeli de olsa doğrudan doğruya Balkan Türklerinin dil, edebiyat ve folkloruna yönelik içeriğe sahip olması açısından önemlidir. Marmara Üniv. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde Balkan Dil ve Kültürleri Anabilim Dalı bulunmakta; ancak faal durumda olmadığı görülmektedir. Hacettepe Üniv. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek L. Programında “*Azınlık Türk Topluluklarının Sosyo-Kültürel Sorunları*” (Seçmeli) dersi bulunmaktadır. Ama içerik ayrıntısına ulaşamamıştır. Yine, Hacettepe Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek L. Programında “*Karşılaştırmalı Türk Çocuk Edebiyatı*” dersi bulunmaktadır. Balkanlar'da gelişen Türk edebiyatlarında “çocuk edebiyatı”nın önemli bir yeri olduğu muhakkaktır. Sözü geçen derste bu bölgedeki çocuk edebiyatına da yer verilmesi beklenir. Ama taramamızda bu dersin de içerik ayrıntısına ulaşamamıştır. Gazi Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Çağdaş Türk Lehçeleri Anabilim Dalında “*Karşılaştırmalı Çağdaş Türk Edebiyatı*” zorunlu ve “*Türk Dünyası Halk Bilimi*” (Seçmeli) doktora dersleri bulunmaktadır. Ancak içerikte Balkan Türkolojisinin olup olmadığı konusunda bilgi edinemedik. Bu saydığımız örneklerde görüldüğü gibi bazı lisansüstü

⁶Bazı bölümlerin ders listelerine, bazılarının da ders içeriklerine ulaşamamıştır.

programlarda “Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı” gibi genel isimli dersler bulunmaktadır. Ancak ders isminin ihtivasının genişliği de dikkate alındığında, şayet yer veriliyorsa, Balkan Türklerinin dil, edebiyat ve kültürüne yeterli zaman ayrılmasının mümkün olmadığı görülmektedir.

Lisans eğitimine geldiğimizde; doğrudan doğruya Balkan Türklerinin dil, edebiyat ve kültürüne yer veren derslerin çok sınırlı olduğu görülmektedir. Gazi Üniversitesi Türk Halk Bilimi bölümünde okutulan “Karşılaştırmalı Türk Halk Bilimi(Balkanlar)” dersi ve Başkent Üniv. Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okutulan “Balkanlarda Türk Edebiyatı” (Seçmeli) dersinin bu konuyu doğrudan doğruya ele alan ender derslerden olduğu görülmektedir. Ders adında belirtilmesi de İstanbul Kültür Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde seçmeli olarak okutulan “Çağdaş Türk Dili Coğrafyası” dersinde de Balkan Türkolojisine yer verildiği, ders içeriğinden belirtilmektedir. Yine, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okutulan “Türkiye Dışı Türk Edebiyatları” ve “Türk Dilinin Çağdaş Coğrafyaları” adlı derslerde de Balkan Türklüğüne yer verildiği görülmektedir.

Birçok bölümde; “Anadolu ve Rumeli Ağızları” adlı seçmeli derslerin bulunduğu görülmektedir. Ancak bu derslerin içeriğinin “ağız-dil” incelemesi ve kaynak taraması ağırlıklı olduğu görülmektedir. Yine birçok bölümde; “Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı”, “Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları” adı altında derslerin okutulduğu görülmektedir. Ancak bu derslerin içerik açıklamalarında, özellikle Orta Asya’da yaşayan ve gelişen Türk Dili ve Edebiyatı’na yer verileceği belirtilmektedir. Bu derslerde ayrıca “Gagauz” dili ve edebiyatına yer verileceği de zaman zaman zikredilmektedir.

Üniversiteden mezun olan öğretmen adaylarımızın, genç Türkologların Balkan Türkleri edebiyatı ve halk kültürü hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları gerçeğinden hareketle, Balkanlar’daki Türk varlığını ve bu coğrafyada hayat bulan edebi faaliyetleri yeni nesile tanıtmaya ve öğretmenin; Türklerin ortak dil, kültür ve tarih birliğini göstermesi ve Balkan Türkleri ile Türkiye Türkleri arasındaki bağları güçlendirmesi bakımından önemli olduğu muhakkaktır. Türk dili, edebiyatı ve kültürü ağırlıklı lisans programlarında; Balkan Türkleri Edebiyatı’nın belli başlı dönemleri, temsilcileri ve bunların başlıca eserleri ile Balkan Türkleri halk kültürünün, yeterince ele alındığını söylemek mümkün değildir.

Bütün bu değerlendirmelerden hareketle; Türklerin ortak dil, kültür ve tarih birliğini göstermesi, Balkan Türkleri ile Türkiye Türkleri arasındaki bağları güçlendirmesi açısından, hazırlanacak olan Türk dili, edebiyatı ve kültürü ağırlıklı lisans programlarında; Balkan Türkleri Edebiyatı’nın belli başlı dönemleri, temsilcileri ve bunların başlıca eserleri ile Balkan Türkleri halk kültürüne daha fazla yer ayrılması düşüncesindeyiz.

Kaynaklar

- BOZKURT, F. (2002), *Türklerin Dili*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2. Bas., Ankara.
HAMZAOĞLU, Y. (2010), *Balkan Türklüğü I, II, III. Ciltler*, Logos A Yay., Üsküp.

İSEN, M. (1997), Balkanlarda Osmanlı Dönemi Türk Edebiyatı, *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*, 7. Cilt, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1. Bas., Ankara.

KAYA F: (yty), Gün Bugün, Yeni Balkan Yay., Üsküp.

SİPAHİ, R.E. (2011), İlhami Emin'in Anıları, Balkanlar ve Türkler, Mitos Yay., İstanbul.

SÜLEYMAN, H. (yty), Üsküp'te Osmanlı Mirası, Yeni Balkan Yay., Üsküp.

[http://www.yok.gov.tr/content/view/527/222/lang,tr/\(UlaşımTarihi:28](http://www.yok.gov.tr/content/view/527/222/lang,tr/(UlaşımTarihi:28) Temmuz 2012
Cumartesi, 10:23:52)